

BÖLÜM 4

NEOLİBERALİZMİN SOSYO-MEKÂNSAL KRİZİNDE PASTİŞ KENTLER

doi: 10.37609/akya.3869.c1597

Can BOYACIOĞLU¹
Cansu SÖZER²
Seben AŞKIN KÜTÜKÇÜ³
Aslıhan ATILGAN⁴

SOSYO-MEKÂNSAL KRİZİ TANIMLAMAK

Pastiş kelimesi köken olarak İtalya'da ortaya çıkmış fakat sanatsal olarak ilk olarak rönesans Fransa'sında kullanılmıştır. Hoesterey'in (1995) "postmodern pastiş" üzerine çalışmasında aktardığına göre kelime, İtalyancadaki hâli ile "pasticcio", farklı yiyeceklerin karıştırılıp bulamaç hâline getirilerek ve ekmek gibi başka bir sade yiyeceğe sürülerek tüketilmesi anlamına gelir. Sanatsal çerçevede ise ilk olarak farklı tekniklerin aynı sanat eserinde kullanılmasını tanımlayan yer yer eklektik, aşağı görülen bir sanat türü olarak karşımıza çıkar. Bugüne gelindiğinde kelime farklı kaynaklarda hem üst üste kullanılan değersiz imge-anlam ilişkilerini anlatmakta hem de taklit yoluyla üretimi tanımlamakta kullanılmaktadır. Hoesterey (1995), postmodern pastiş özellikle mimarlık yoluyla tartışarak, pastiş

¹ Dr. Öğr. Üyesi, Gebze Teknik Üniversitesi, Mimarlık Fakültesi, Mimarlık Bölümü, cboyacioglu@gtu.edu.tr, ORCID iD: 0000-0003-0387-6625

² Öğr. Gör., İstanbul Gelişim Üniversitesi, Güzel Sanatlar Fakültesi, İç Mimarlık ve Çevre Tasarımı (İngilizce) Bölümü, csozer@gelisim.edu.tr, ORCID iD: 0009-0003-1517-6180

³ Arş. Gör., Gebze Teknik Üniversitesi, Mimarlık Fakültesi, Mimarlık Bölümü, s.askin@gtu.edu.tr, ORCID iD: 0000-0002-0807-7593

⁴ Arş. Gör., Abdullah Gül Üniversitesi, Mimarlık Fakültesi, Mimarlık Bölümü, aslihan.atilgan@agu.edu.tr, ORCID iD: 0000-0003-1785-059X

bozularak durağanlaşmasıdır. Bu bağlamda asıl konu: Bireyin ya da öznenin özgün varlığına ve eylem gücüne, özneler arasındaki sınırlanmamış diyaloga, bunların doğal bir sonucu olarak kültürün canlılığına olanak tanıyan bir mimari tasarım yaklaşımının tanımlanmasıdır.

Bütün bu yeni neoliberal kente parçalarına ayırmadan yapılı bir peyzaj gözü ile bakılırsa mülkiyet ilişkilerinin ötesinde ortaklık üretmeye çalışan, türler arası iletişim yolları açma hedefinde ve mekânı neoliberal imgeden özgürleştiren bir mimarlığa duyulan ihtiyaç tanımlanabilir. Bu noktada mimarlık, modern köklerinin veya postmodern stillerin ötesinde reaktif bir hâl alır. Neoliberal dönüşümlere devamlı yeni çözümler üretme zorunluluğu, modern anlamından farklı yeni bir yaratıcılık tanımı oluşturur. Özellikle Türkiye kentleri üzerinden konuşmak gerekirse, bu kentler muazzam potansiyeller içerir ve bu dönüşümün kendisi kendi ütopyasıdır. Yani burada, reaktif müdahalelerle oluşmuş her yavaş dönüşüm önerisi çözümün kendisi hâline gelirken demokratik kentsel mekân üzerine bir hareketlilik üretir. O yüzden denebilir ki çözüm, küçük ölçekli krizlerin farkına varmak ve bu krizlere reaktif çözümler üreten yeni bir yaratıcılık tanımlamanın kendisidir.

KAYNAKLAR

- Apaydın, F., & Zenginoğlu, S. (2022). “Hiç kimse eşit değildir ancak bazıları daha eşit değildir”: Byung-Chul Han ve neoliberalizmin geleceğini yeniden düşünmek. *Akademik Hassasiyetler*, 9(20), 283-307.
- Aslan, A. S. (2023). Türkiye’de Yabancıların Mülk Edinimi: Yalova Konut Sektörü Örneği. *Kent Akademisi*, 16(Türkiye Cumhuriyetinin 100. Yılı Özel Sayısı| Special Issue for the 100th Anniversary of the Republic of Türkiye), 616-633.
- Banerjee, T. (2001). The Future of Public Space: Beyond Invented Streets and Reinvented Places. *Journal of the American Planning Association*, 67(1), 9–24. <https://doi.org/10.1080/01944360108976352>
- Baudrillard, J. (2018). *Tüketim toplumu*. İstanbul: Ayrıntı Yayınları.
- Baudrillard, J. (2019). Simulacra and simulations (1981). In *Crime and Media* (pp. 69-85). New York: Routledge.
- Bauman, Z. (2014). *Modernlik ve müphemlik*. İstanbul: Ayrıntı Yayınları.
- Brenner, N., & Theodore, N. (2002). Preface: From the “new localism” to the spaces of neoliberalism. *Antipode*, 34(3), 341-347.
- Crawford, M. (2021). Blurring the Boundaries: Public Space and Private Life.. In Mehta, V., & Mitra-sinovic, M. (Eds.). *Public space reader*. New York: Routledge, Taylor & Francis Group.
- Deutsche, R. (1996). *Evictions: Art and Spatial Politics*. Cambridge, MA: MIT Press.
- Dülgeroğlu, Y. (1998). *Göç, kent ve gecekondular: Kentte mekânın dönüşümü sorunu ve yaklaşımlar üzerine yazılar*. İstanbul: Birsan Yayınları.
- Ekdi, F. P., & Çıracı, H. (2015). Really public? Evaluating the publicness of public spaces in Istanbul by means of fuzzy logic modelling. *Journal of Urban Design*, 20(5), 658–676. <https://doi.org/10.1080/13574809.2015.1106919>

- Foster, H. (2013). *Sanat mimarlık kompleksi: Küreselleşme çağında sanat, mimarlık ve tasarımın birliği*. İstanbul: İletişim Yayınları.
- Foster, N. (1991). Design for living. In I. Lambot (Ed.), *Building and projects of Team 4 and Foster Associates* (pp. 106-107). Berlin: Ernst & Sohn.
- Fraser, N. (1993). Rethinking the public sphere: A contribution to the critique of actually existing democracy. In B. Robbins (Ed.), *The phantom public sphere* (pp. 1-32). Minneapolis, MN: University of Minnesota Press.
- Greenberg, M. (2000). Branding cities: A social history of the urban lifestyle magazine. *Urban affairs review*, 36(2), 228-263.
- Harvey, D., (1990) *Postmodernliğin durumu*. İstanbul: Metis Yayınları.
- Harvey, D. (2022). *Kent Deneyimi*. İstanbul: Sel Yayıncılık.
- Hoesterey, I. (1995). Postmodern Pastiche: A Critical Aesthetic. *The Centennial Review*, 39(3), 493-510.
- Jackson, T. (2021). *Post growth: Life after capitalism*. Cambridge: Polity Press.
- Kaypak, Ş. (2013). Küreselleşme sürecinde kentlerin markalaşması ve” Marka kentler”. *Cumhuriyet Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi*, Cilt 14(1).
- Kohn, M. (2004). *Brave new neighborhoods: The privatization of public space*. New York: Routledge.
- Langstraat, F., & Van Melik, R. (2013). Challenging the ‘end of public space’: A comparative analysis of publicness in British and Dutch urban spaces. *Journal of Urban Design*, 18(3), 429-448. <https://doi.org/10.1080/13574809.2013.800451>
- Lefebvre, H. (2014). *Mekânın Üretimi*, İstanbul: Sel Yayıncılık.
- Lorke, D. (2015). The Struggle to Reclaim the City: An Interview With Michael Sorkin. *Space and Culture*, 18(1), 98-105.
- Li, J., Dang, A., & Song, Y. (2022). Defining the ideal public space: A perspective from the publicness. *Journal of Urban Management*, 11(4), 479-487. <https://doi.org/10.1016/j.jum.2022.08.005>
- Madden, D. J. (2010). Revisiting the End of Public Space: Assembling the Public in an Urban Park. *City & Community*, 9(2), 187-207. <https://doi.org/10.1111/j.1540-6040.2010.01321.x>
- Meadows, D. H., Meadows, D. L., Randers, J., & Behrens, W. W. III. (1972). *The limits to growth: A report for the Club of Rome's project on the predicament of mankind*. New York: Universe Books.
- Mumford, L. (2016). *The culture of cities* (Vol. 19). New York: Open Road Media.
- Paddison, R., & Sharp, J. (2007). Questioning the end of public space: Reclaiming control of local banal spaces. *Scottish Geographical Journal*, 123(2), 87-106. <https://doi.org/10.1080/14702540701615236>
- Paköz, M. Z., Sözer, C., & Doğan, A. (2022). Changing perceptions and usage of public and pseudo-public spaces in the post-pandemic city: the case of Istanbul. *Urban Design International*, 27(1), 64.
- Rifkin, J., & Howard, T. (1980). *Entropy: A new world view*. New York: Viking Press.
- Rossi, A. (1984). *The architecture of the city*. Cambridge, MA: MIT Press.
- Sennett, R. (1996). *Flesh and stone: The body and the city in western civilization*. New York: W.W. Norton & Company.
- Sennett, R. (2020). *Kamusal insanın çöküşü*. İstanbul: Ayrıntı Yayınları.
- Sorkin, M. (1992). *Variations on a theme park: The new American city and the end of public space*. New York: Macmillan.
- Stavrides, S. (2018). *Müşterek mekân: Müşterekler olarak şehir*. İstanbul: Sel Yayıncılık.
- Tanyeli, U. (2017). *Yıkarak yapmak: Anarşist bir mimarlık kuramı için altlık*. İstanbul: Metis Yayınları.
- Vergili, Y. (2023). *Türkiye’de markalı konut tasarımında imge inşası: Ataşehir ve Başakşehir örnekleri*. (Yüksek Lisans Tezi). Gebze Teknik Üniversitesi, Kocaeli.

- Voyce, M. (2006). Shopping malls in Australia: The end of public space and the rise of 'consumerist citizenship'? *Journal of Sociology*, 42(3), 269–286. <https://doi.org/10.1177/1440783306066727>
- Wang, Y. (2019). *Pseudo-public spaces in Chinese shopping malls: Rise, publicness and consequences*. New York: Routledge.
- Zalasiewicz, J., Williams, M., Smith, A., Barry, T. L., Coe, A. L., Bown, P. R., ... & Stone, P. (2008). Are we now living in the Anthropocene?. *Gsa Today*, 18(2), 4.

İnternet Kaynakları

- Harvey, D. (2008). The right to the city. *New Left Review*, 53. Erişim tarihi: 04.09.2024, <http://new-leftreview.org/II/53/david-harvey-the-right-to-the-city>
- Kaya, M. E. (2017). Kent Parkları Üzerine. *Türkiye Sağlıklı Kentler Birliği*. Erişim tarihi: 22.01.2025, <https://www.skb.gov.tr/kent-parklari-uzerine/>